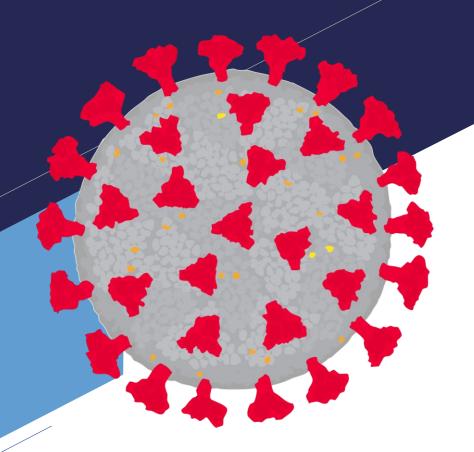
19. Rakenduslingvistika konverents Tallinn, 16.17.06.2022

Mida kriisis võib ja saab? Koroonakriis ja modaalverbid meediatekstis

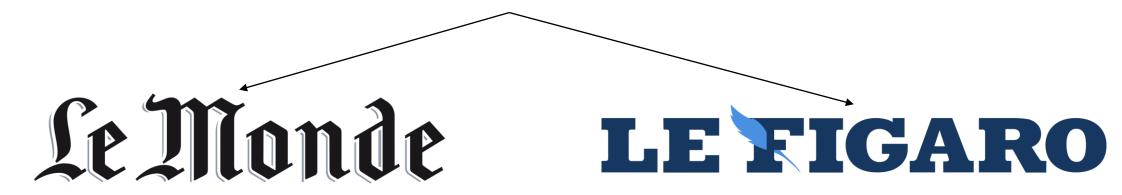
Marge Käsper
Tartu Ülikool

Uurimistööd on finantseerinud Eesti Teadusagentuur (PRG934 "Kriisi tavalisuse kujutamine: diskursus, kirjandus ja pilt")

Corpora

2020. aastal ilmunud artiklid, mis sisaldasid sõna:

covid-19

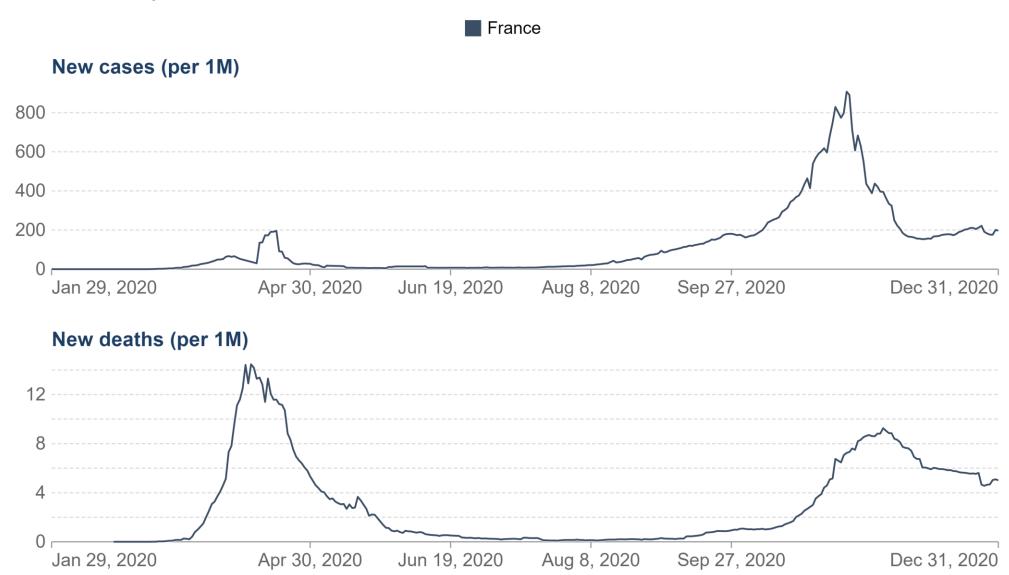
~7,7 mln sõna

~16,5 mln sõna

Daily new confirmed COVID-19 cases & deaths per million people

7-day rolling average. Limited testing and challenges in the attribution of cause of death means the cases and deaths counts may not be accurate.

Võimalusi, kuidas kõnelevad kriisist modaalverbid

Võimalikkuse ja vajalikkuse tähendusväli

(Auwera ja Plungian 1998)

- (1) võimalikkuse loomine modaalverb kui abiverb argumenteerimas mõistega kaasnevaid (püsi)modaalsusi: kaugtöö kohustuslikuks muutumine, kriisi võimaluste representeerimine
- (2) võimalikkus ja selle eitamine eituse/mitteeituse roll ajakirjandustekstis?
- (3) võimalikkuse võimendamine modaalsusi toetavad määrused ja rõhumäärsõnad

(1) Modaalverbid ja modaalsused argumenteerimas üht mõisteraami

Marling, Raili; Käsper, Marge (2022). From Privilege to Duty: Changing Media Representations of Remote Work in France, the USA and Estonia. Fiona Rosette-Crake & Elvis Buckwalter. Covid, Culture and Communication. Beyond the Global Workplace.

Routledge_h'ttps://www.routledge.com/The-COVID-19-Pandemic-Series/book-series/CVIDPAN

Kaugtöö enne koroonat

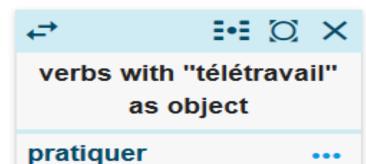
WORD SKETCH

French Web 2012 sample

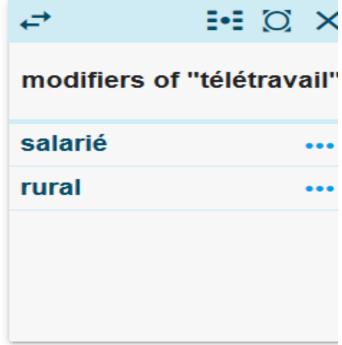

télétravail as noun 342×

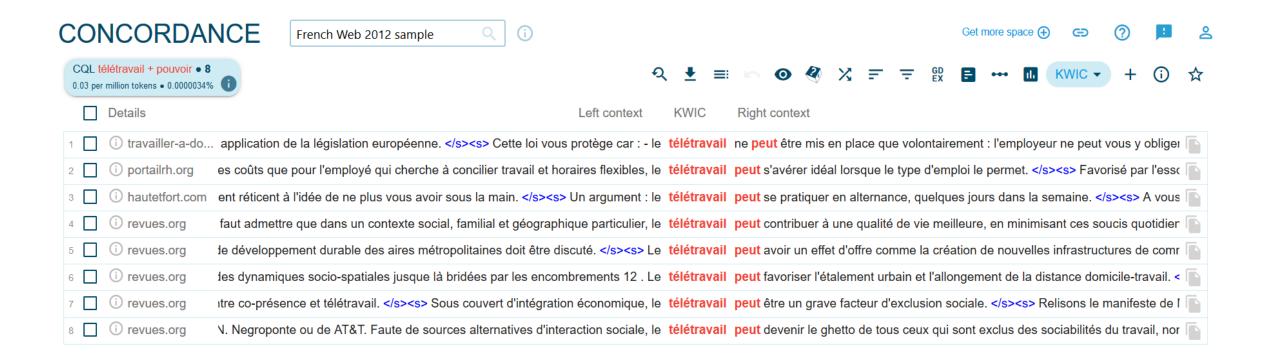
encourager

devoir ('pidama; tohtima'; episteemilisus jm)
pouvoir ('saama, võima, suutma')

(selgitused) mida kaugtöö võimaldab

Arutelud, milline kaugtöö (perspektiivis) peab või peaks olema

Üldine modaalsus pealkirjades 2020-2021

"Valitsus meenutab, et kaugtöö peab jääma normiks" (LF 01/02/2021);

"Kaugtöö: ettevõtetes tugevdatakse kontrolli" (LF 03/02/2021)

"Töötajaid kutsutakse üles tegema niipalju kui võimalik kaugtööd" (LF 03/02/2021)

Le gouvernement rappelle que le télétravail à 100% doit rester la norme

Une enquête montre que, depuis le mois de janvier, elle a largement diminué dans les entreprises françaises.

Les fonctionnaires appelés à télétravailler autant que possible

ter un arme puissante Amélie de rmation et de la

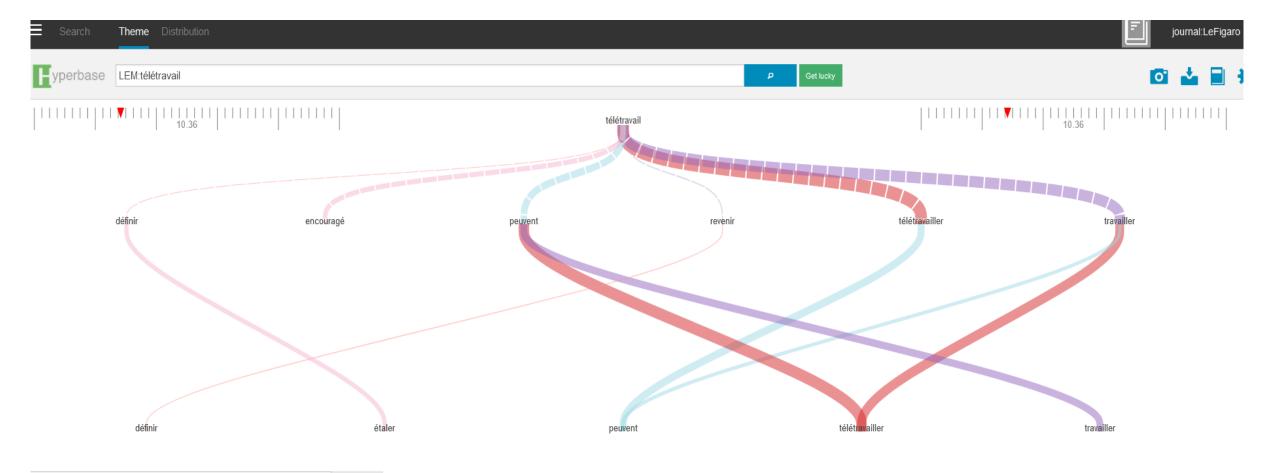

Télétravail: les contrôles seront renforcés en entreprise

La ministre du Travail, Élisabeth Borne, rappelle que le travail <u>doit</u> «au maximum» être fait à 100% à distance lorsque c'est possible.

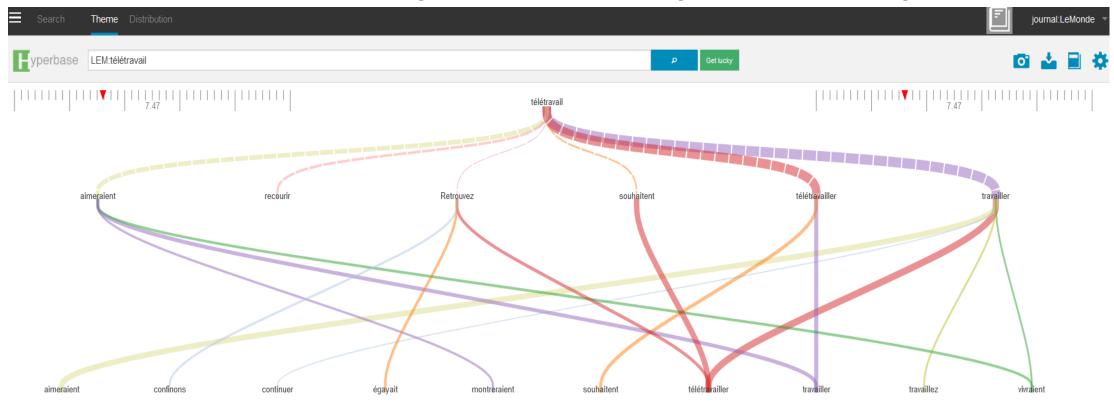
LF2020: 'kaugtöö < [inimesed] saavad töötada'

earch one or many cooccurrences (separated by whitespace)

Z-Score Probability Corpus Frequency Frequency partition Corpus size Size partition 31.54 2.01e-160 128 2661142 39140 télétravailler 2661142 1.40e-96 travailler 14.3 1.28e-40 7296 270 2661142 39140

LM2020: 'soovivad, rõõmustas, meeldiks, taas...'

		,				
Z-Score	Probability	Corpus Frequency	Frequency partition	Corpus size	Size partition	Mot
19.04	1.23e-66	3674	164	2661142	21568	travailler
17.37	8.37e-57	256	53	2661142	21568	télétravailler
9.28	2.06e-19	97	18	2661142	21568	aimeraient
8.08	2.20e-15	489	28	2661142	21568	recourir
7.77	2.13e-14	858	35	2661142	21568	souhaitent
7.47	1.75e-13	3203	71	2661142	21568	Retrouvez
6.91	7.48e-12	14	7	2661142	21568	pratiquaient
C CO	2.06- 44	4000	47	2664442	24560	ergenicer

Search one or many cooccurrences (separated by whitespace)

Kriis peab/peaks...

```
n nouveau chemin, faire de la peur un escalier": la crise doit marquer un tournant écologique, social et sanitaire.</s>
ns, pas de contrôles"" "Henry Buzy-Cazaux: "Cette crise doit apprendre aux Français à être responsables"", "Spéciali ministre de l'économie français, martèle que cette crise doit être l'occasion de " refonder la construction européenne devrait en effet accélérer un mouvement constaté depuis pl
```

Märts (5): ... peab (2 LM, 1 LF) /peaks (1 LF) olema võimalus vastutustundlikumalt mõtlema hakata vs (1 LF) kui kriis peaks kestma

```
Aprill (12): peab (3 LF) / ei tohi (1 LM)/ peaks (3+3) ...:

Cette crise doit devenir notre moment gaullien.</s>
Cette crise doit nous pousser à revoir notre modèle de développement.</s>
```

Airbus etc... Cette crise ne doit pas être l'occasion pour nos concurrents chinois et américains de nous sortir du jeu.

Oktoober (1): ... ei tohi (1 LF) olla võimalus meie hiina ja ameerika konkurentide jaoks (LF)

November (3): ... ei tohi (3 LF) panna kõrvale jätma siseriiklikke reformiplaane või

õigustada neis mistahes muudatusi

```
e mettre en garde: "Cette crise ne doit pas mettre au second plan l'ambition de transformation du président de la Répi
ins mise en avant. "Cette crise ne doit pas mettre au second plan l'ambition de transformation du président de la Répi
ux de la CCC.</s><s>La crise ne doit pas justifier toutes les modifications", plaide le député LREM de l'Isère, Jean-C
```

Kriis võib ...

Märts (15): ... võib kesta ja süveneda (3); võib olla võimalus (12) et elu läheb paremaks/hullemaks

Aprill (24): 0 kui..., pigem arutelud kuidas kriis on võimalus leppimisteks, "terve mõistuse juurde tagasipöördumiseks", ka investeerimisteks jne või hoiatused, et võib minna

katastroofilisemaks

```
pays, la crise peut fournir un prétexte pour adopter des mesures répressives à des fins sans rapport avec ue cette crise peut mettre un terme à une certaine mondialisation.</s>
Rejoignez-vous cette analyse?
s>Cette crise peut-elle favoriser la réconciliation de ceux que vous appelez les "somewhere" et les "anyv
s>Cette crise pourrait-elle être le point de départ d'une initiative commune pour développer une alternati
s>S>La crise peut selon lui favoriser un "retour au bon sens".
```

Okt (6): ... võib kahjustada letaalselt ja kestvalt jne majandust (4 LF), samas (1LF) "oleks võinud hirmutada, aga hoopis motiveeris sotsiaalselt" (medõeks hakkama) ja (1LM) selgitab ka seda, et riiklikku koordineerimisse suhtutakse positiivselt

Nov (9): ... võib hinnanguliselt niipalju materiaalset kahju tuua (1+2), ... võib olla "ka/ lõpeks/ samas" inspiratsiooniallikas, muutuste kiirendi jne (2 LF,

4 LM)

```
TP, la crise peut aussi être l'occasion de repenser l'offre de mobilité en France. " Toutes les enquêtes r s>Les crises peuvent être, à la fin, des accélérateurs de progrès.</s><s>Nous devons être au rendez-v Cette crise pourrait pourtant être l'occasion d'une réorganisation en profondeur des pouvoirs publics.<
```

(2) Eituse ja (rõhu)määrsõnade roll argumentatsioonis

Käsper, Marge (2016). 'Võima', 'saama' ja 'suutma' prantsuse modaalverbi 'pouvoir' vastetena. Võimalikkuse määratlemine ja rõhutamine eituses. Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri = Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics, 7 (2), 75-92. DOI: 10.12697/jeful.2016.7.2.04.

Eituse osakaal ja roll?

Käsper, Marge (2016). 'Võima', 'saama' ja 'suutma' prantsuse modaalverbi 'pouvoir' vastetena. Võimalikkuse määratlemine ja rõhutamine eituses. Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri = Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics, 7 (2), 75–92. DOI: 10.12697/jeful.2016.7.2.04.

Peamiselt ilukirjanduslik korpus corpus.estfra.ee (CoPEF) 600 pouvoir vastest, neist eituses 51% saama, 60 % suutma, võima 11 %, millest

Ilukirjanduses 55% e<pr 51 % pr< e

Mitteilukirj 69 % e< pr 36 % pr < e

Covid-19 korpus 20202 : **14** % eituses (70 389 pouvoir verbina, neist 9931 +ne *que)

< Ajakirjandus kui positiivse vabaduse konstrueerija vs ilukirjandus kui negatiivse vabaduse katalüsaator ? (Berlin 1958)</p>

Modaalsuse modaliseerimine: rõhumäärsõnad

Möönvalt nõustumiselt...

... lootusrikkale taastegutsemisele?

Aprill: raskesti, kergesti, tõepoolest, loomulikult, muidugi, lihtsasti, mõistlikult...

difficilement	12	0	•••
aisément	7	0	•••
effectivement	9	0	•••
certes	9	0	•••
évidemment	9	0	•••
simplement	8	0	•••
raisonnablement	5	0	•••
facilement	6	0	•••
parfaitement	5	0	•••
ensuite	21	6	•••

subjects of "pouvoir"					
application	19	0	•••		
virus	57	7	•••		
monde	33	9	•••		
employeur	19	5	•••		
covid-19	25	10	•••		
entreprise	44	30	•••		
français	22	20	•••		
américain	8	12	•••		
club	6	14	•••		
joueur	0	11	•••		
télétravail	0	10	•••		
restaurant	0	21	•••		

éventuellement	10	7	
rapidement	13	12	
mieux	6	6	
parfois	6	6	
encore	44	42	
toutefois	32	33	
cependant	8	9	
bientôt	9	13	
vraiment	11	14	
notamment	14	18	
alors	27	36	
bien	36	47	
également	60	81	

• Okt: võimalikult, kiiresti, parem, veel...

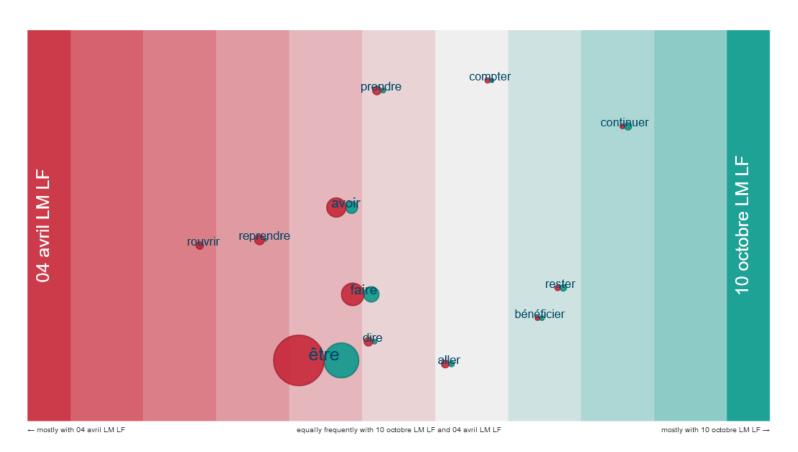
Lausutavad võimalikkused ise: verbid vrdl aprill-okt 2020

Taasavada, taasalustada ...

... arvestada, kasutada, jääda, jätkuda

Show relation infinitive objects of "pouvoir"

▼

Kokkuvõtteks

- Modaalverbid kui ideoloogia abimehed...?
   (Ka "kriis" ise väga ideoloogiline mõiste)
- Igal keele-elemendil oma oluline roll argumentatsioonis

C'est difficile, car la pandémie est par essence imprévisible et mondiale ", dit-il, " mais c'est la clé de la confiance, qui elle-même est la clé du succès. " Selon M. Macron, " il n'y a pas de fatalité. </s><s> Les **crises** peuvent être, à la fin, des accélérateurs de progrès. </s><s> Nous devons être au rendez-vous de l'histoire. </s><s> Et la France a tous les atouts pour l'être ". </s><s>

et l'ensemble des médecins de ville ", a indiqué M. Macron dans la soirée. </s><s> La crise majeure que traverse le pays et le défi que représente cette campagne de vaccination à grande échelle n'imposent-ils pas de faire front commun, chacun dans son rôle ? </s><s> Cette crise pourrait pourtant être l'occasion d'une réorganisation en profondeur des pouvoirs publics. </s>

- "See on raske, sest pandeemia on oma olemuselt ettenägematu ja levib kõikjal", ütleb ta, "aga see on usalduse võti, mis omakorda on edu võti" Hr Macroni sõnutsi pole olemas fataalsust. "Kriisid võivad lõpeks olla progressi kiirendid. Me peame olema valmis ajalooga kaasas käima. Ning Prantsusmaal on kõik kaardid, et selleks valmis olla" (LMnov)
- … kõik linna arstid", nagu tõi vastuvõtul välja fr Macron. Küllap on tohutu kriis, milles riik on, ning väljakutse, mida kujutab endast suuremahuline vaksineerimikampaania, ka tugevaks ajendiks, et ühiselt koostööd teha, igaüks oma rollis? See kriis võib samas olla ka võimaluseks, et võimusuhteid põhjalikult ümberkorraldada. (LMnov)

Aitäh kuulamast!

... ja võimaluse eest mõtiskleda

Viiteid

Berlin, I. 1958. *Two concepts of liberty*. En ligne https://berlin.wolf.ox.ac.uk/published_works/tcl/tcl-e.pdf. Consulté le 25 avril 2022.

Berlin, I. 1998. Valik esseid. Avatud Eesti Raamat.

Galatanu, O. (2007): « **Sémantique des possibles argumentatifs et axiologisation discursive** », in Bouchard D., Evrad, J. (éds.), *Représentation du sens linguistique II*, De Boeck-Duculot, Louvain-la-Meuve, pp. 313-325.

Hermann, E. 2020. Vabaduse lapitekk. *Müürileht*, nr. 93, 6 veebruar 2020.

Käsper, Marge (2016). 'Võima', 'saama' ja 'suutma' prantsuse modaalverbi 'pouvoir' vastetena. Võimalikkuse määratlemine ja rõhutamine eituses. Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri = Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics, 7 (2), 75–92. DOI: 10.12697/jeful.2016.7.2.04.

Le Querler, Nicole (2001) "La place du verbe modal pouvoir dans une typologie desmodalités". Cahiers Chronos 8, Les verbes modaux, 17–32, Amsterdam-Atlanta:Rodopi B.V.

Marling, Raili; Käsper, Marge (2022). From Privilege to Duty: Changing Media Representations of Remote Work in France, the USA and Estonia. Fiona Rosette-Crake & Elvis Buckwalter. *Covid, Culture and Communication. Beyond the Global Workplace*. Routledge

Van der Auwera, Johan and Vladimir Plungian (1998) "Modality's semantic map". Linguistic Typology 2, 79–124